

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญนั้น ผลในประการสำคัญก็คือ ระเบียบทางการเมืองการปกครองแบบเก่าได้ถูกล้มเลิกไป และได้มีความพยายามสร้างระเบียบทางการเมืองแบบใหม่ ที่มีรากฐานอยู่บนแนวคิดประชาธิปไตยอย่างตะวันตก โดยมีการจัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 เพื่อปูพื้นฐานจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดรูปแบบการปกครองในระบบรัฐสภาในรูปแบบสภาเดียว โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้น แต่โดยเฉพะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกสองประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 ได้แก่ผู้ที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้น และสมาชิกประเภทที่ 2 มาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ แต่เนื่องจากในความเป็นจริงแล้ว พระมหากษัตริย์ไม่ทรงมีอำนาจคัดเลือกสมาชิกประเภทที่ 2 แต่อย่างใดเพราะคณะราษฎรได้บีบบังคับให้พระมหากษัตริย์แต่งตั้งพรรคพวกของตนเป็นสมาชิกประเภทที่ 2 เกือบทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคณะราษฎรไม่ได้มอบอำนาจสู่ประชาชนโดยแท้จริง แต่กลับสะท้อนกลไกทางการเมืองในการควบคุมรัฐสภาเพื่อรักษาอำนาจของคณะราษฎรไว้ ดังนั้น การปกครองจึงอยู่ในลักษณะของรัฐธรรมนูญ หรือ อมาตยาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะข้าราชการเป็นเพียงกลุ่มเดียวก้าวเข้ามากุมอำนาจทางการเมือง อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฉบับวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 ก็ได้ถูกยกเลิกไป

ภายหลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ได้ประกาศใช้มาเป็นเวลาสองปีเศษ ก็ได้เกิดการรัฐประหารขึ้น เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2494 โดยคณะรัฐประหารได้ประกาศแต่งตั้งคณะบริหารประเทศชั่วคราวขึ้น โดยประกาศค่าแถลงการณ์ฉบับที่ 1 และให้นำรัฐธรรมนูญฉบับลงวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2475 กลับมาใช้โดยคณะบริหารประเทศชั่วคราวได้ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรีชั่วคราวขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวน 17 คน โดยมีจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และในวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2494 คณะรัฐมนตรีชั่วคราว ซึ่งกระทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราวตาม มาตรา 10 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 ก็ได้แต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองขึ้น มีจำนวน 123 นาย และคณะบริหารประเทศชั่วคราวได้ออกประกาศในวันเดียวกันนั้นให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 ประกอบเป็นสภาผู้แทนราษฎรไปพลางก่อน จนกว่าจะได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ขึ้น

ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จมาถึงกรุงเทพฯ แล้วจึงได้มีประกาศพระบรมราชโองการลงวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ.2494ให้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 พร้อมทั้งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช 2483 กลับมาใช้ไปพลางก่อน และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวมีบทบัญญัติในบางมาตราไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ คณะรัฐมนตรีจึงปรึกษาลงมติแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวน 14 นาย (ซึ่งในจำนวนนี้เป็นสมาชิกประเภทที่ 2 อยู่จำนวนถึง 7 นาย) ทำหน้าที่พิจารณาปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 ตลอดจนการไปเข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์เพื่อขอพระราชทานพระราชดำริประกอบด้วย ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งในขณะนั้นยังมีแต่เฉพาะสมาชิกประเภทที่ 2 ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการดังกล่าว และได้แต่งตั้งกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 25 นาย เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งในที่สุดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ลงคะแนนเสียงรับรองร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ซึ่งในการนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 กลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในบางมาตรานั้น เนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มีวิธีการที่เป็นประชาธิปไตยจนเกินไป จนกระทั่งรัฐบาลของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ไม่สามารถที่จะปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความต้องการได้โดยสะดวก เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่สภาในการควบคุมการทำงานของรัฐบาล ซึ่งมีทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา และมีบทบัญญัติที่ห้ามสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นข้าราชการประจำ ดังนั้น รัฐบาลจึงขาดเสถียรภาพสนับสนุนในสภา จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการรัฐประหารดังกล่าว

ในการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 นี้ จึงจะศึกษาว่าผู้ร่างมีเจตนารมณ์ในการกำหนดโครงสร้างและกลไกต่าง ๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญดังกล่าวอย่างไรและในสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏนั้นได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาว่าในเหตุการณ์ทางการเมืองตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 จนถึงการปฏิวัติในปี พ.ศ.2501 นั้น กลุ่มผู้นำการเมืองหรือผู้มีบทบาททางการเมืองมีแนวความคิดต่อระบอบรัฐธรรมนูญอย่างไร

2. เพื่อศึกษาว่าเจตนารมณ์ที่แท้จริงในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2495 คืออะไร และผลการบังคับใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2495 นั้นเป็นไปตามเจตนารมณ์ในการประกาศใช้หรือไม่ เพียงใด

3. ข้อสมมติฐานของการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 เป็นรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของคณะรัฐประหารในการใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือกำหนดกติกาในการใช้อำนาจใหม่ที่คณะรัฐประหารเป็นผู้สร้างขึ้นและเพื่อรักษาไว้ซึ่งอำนาจนั้นของคณะรัฐประหาร

4. ขอบเขตของการศึกษาและวิธีวิเคราะห์ปัญหา

ขอบเขตของการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวนี้มุ่งที่จะศึกษาถึงโครงสร้างและกลไกตามที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2495 และบริบททางการเมืองนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จนถึงภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2495 ด้วยการลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองที่มีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจทางการเมือง และความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองต่าง ๆ นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของระบอบรัฐธรรมนูญในประเทศไทยมาจนถึงเหตุการณ์การปฏิวัติในเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2501 เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวความคิดของกลุ่มผู้นำการเมืองหรือผู้มีบทบาททางการเมืองที่มีต่อรัฐธรรมนูญในฐานะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างและกลไกของสังคม อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ และสืบค้นถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2495

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

จากการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้.-

1. ทำให้ทราบถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงในการกำหนดโครงสร้างและกลไกของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2495

2. ทำให้ทราบว่าผลจากการกำหนดโครงสร้างและกลไกในรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ในสภาพความเป็นจริงได้ก่อให้เกิดผลอย่างไรบ้าง และเป็นไปตามเจตนารมณ์ในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือไม่ เพียงใด